

RZO-advies nr. 18 inzake inrichting Onderzoeksagenda Veteranenzorg en Uitzendinggerelateerde Problematiek

4 juli 2013

Instelling Onderzoeksagenda

Op 25 mei 2012 bracht de RZO zijn advies nr. 16 *inzake een Onderzoeksagenda Veteranenzorg en Uitzendinggerelateerde Problematiek* uit. Het advies gaat over het instellen bij Defensie van een Onderzoeksagenda die inzicht geeft in de onderzoeksbehoefte van Defensie (incl. prioriteit en middelen) en die een overzicht geeft van de stand van zaken van lopende onderzoeken, ook in tijdsduur. Teneinde:

- voorstellen (lopend) wetenschappelijk onderzoek te kunnen beoordelen;
- te kunnen adviseren over de prioriteit van onderzoeksvoorstellen;
- de noodzakelijke wisselwerking tussen onderzoek en behandelpraktijk van uitzendinggerelateerde stoornissen te kunnen bevorderen;
- de samenwerking op het gebied van uitzendinggerelateerde stoornissen te kunnen bevorderen;
- convergentie in het bestaande onderzoek naar psychische klachten na uitzending te kunnen bevorderen;
- te komen tot een multidisciplinaire aanpak.

Bovendien kan zo overbevraging van veteranen worden voorkomen.

De RZO beoordeelt daarmee nieuw en lopend wetenschappelijk onderzoek naar uitzendinggerelateerde stoornissen uitgevoerd door Defensie en/of gefinancierd door Defensie en/of waar Defensie persoonsgegevens voor aanlevert.

Dit advies is door Defensie overgenomen. Op 13 juni 2012 is een Onderzoeksagenda Veteranenzorg en Uitzendinggerelateerde problematiek ingesteld. De RZO wordt uitgenodigd om aan de uitwerking en invulling mee te werken.

De RZO is adviseur van de Minister van Defensie op het terrein van uitzendinggerelateerde problematiek en toezichthouder van het LZV. Om zijn advies- en toezichttaken beter te vervullen, is het van belang dat de RZO ingebed wordt in de behoeftestelling van wetenschappelijk onderzoek naar uitzendinggerelateerde gezondheidsaspecten en dat er heldere afspraken worden gemaakt over de adviesprocedure. Over dit laatste aspect meldt *RZO-advies nr. 16* dat de RZO nog in een nader advies terugkomt met een meer integrale aanpak ter optimalisering van de kwaliteit van het onderzoek. Het voorliggende advies is een uitwerking hiervan en gaat over welke prioriteiten de RZO stelt voor het wetenschappelijk onderzoek naar uitzendinggerelateerde stoornissen, zowel binnen als buiten Defensie, en de rol die de RZO, bijgestaan door zijn adviescommissie, de Programma-Adviescommissie Onderzoek (PACO), vervult bij de advisering over dit wetenschappelijk onderzoek. Daarnaast gaat dit advies ook over het onderzoek dat het RZO als toezichthouder uitvoert in de populatie veteranen.

Om een breed draagvlak voor dit advies te creëren is het tot stand gekomen na zorgvuldige raadpleging van alle onderzoekspartners (waaronder PACO, MGGZ, de beoogd hoogleraar Psychotraumatologie dr E. Vermetten, LZV, HDB/Commandeur M. Tossings, NLDA/Generaal-majoor T. Vleugels, Veteraneninstituut).

Het kader van de Onderzoeksagenda

De Onderzoeksagenda betreft in ieder geval al het onderzoek dat:

- uitgevoerd wordt op de populatie veteranen zoals geregistreerd in de adresbestanden van Defensie (waaronder het VRS) en (de instellingen in) het LZV;

- door de Defensiepartners wordt uitgevoerd of uitgevoerd gaat worden;
- door Defensie wordt gefinancierd.

Voor de beoordeling van onderzoeken van de Onderzoeksagenda is van belang het onderscheid wetenschappelijk onderzoek versus beleidsonderzoek te maken. Beide behoren te worden gedreven door een vraagstelling. Bij wetenschappelijk onderzoek leidt de beantwoording van die vraag tot vermeerdering van kennis, en dat antwoord heeft niet altijd direct een praktische toepassing; de output is vrijwel altijd een artikel dat gepubliceerd wordt in een peer reviewed (inter)nationaal wetenschappelijk tijdschrift. Beleidsonderzoek heeft tot doel een praktisch probleem in de organisatie op te lossen of geeft antwoord op beleidsvragen. Dit type onderzoek heeft vaak als output een rapport met beleidsaanbevelingen. Het onderzoek kan volgens de regels van wetenschappelijk onderzoek worden opgesteld en worden uitgevoerd, maar valt niet onder de definitie van puur wetenschappelijk onderzoek omdat het meestal niet leidt tot (inter)nationale publicatie in een peer reviewed tijdschrift. Een combinatie van wetenschappelijk onderzoek met beleidsonderzoek is ook mogelijk: het onderzoek leidt dan tot een wetenschappelijk publicatie en een rapport met beleidsaanbevelingen. Bij de Onderzoeksagenda is sprake van het hele spectrum aan wetenschappelijk onderzoek.

Relatie van de RZO en PACO met de Onderzoeksagenda

De RZO is als adviseur van de Minister en als toezichthouder van het LZV actief op het terrein van onderzoek dat uitgevoerd wordt op de populatie veteranen in de adresbestanden van Defensie (waaronder het VRS) en (de instellingen in) het LZV en dat daarmee tot de Onderzoeksagenda behoort. Enerzijds laat de RZO zelf beleidsonderzoek uitvoeren, anderzijds adviseert de RZO over wetenschappelijk onderzoek naar uitzendinggerelateerde stoornissen.

1. Toezicht op de LZV ketenzorg

Om inzicht te krijgen in kwaliteit van de LZV zorgketen – vooral vanuit het patiëntenperspectief - en daarmee te beschikken over een instrument om toezicht te houden, heeft de RZO een Consumer Quality Index Veteranenketenzorg (CQIV) laten ontwikkelen om toezicht te houden op de kwaliteit van de LZV zorgketen. Hiermee is een standaard ontwikkeld om de kwaliteit te meten van de door het LZV gegeven geestelijke gezondheidszorg zoals ervaren vanuit het perspectief van de veteraan. De geplande herhaalde metingen (tweejaarlijks) zorgen voor een continue monitoring van de kwaliteit en zijn een belangrijk hulpmiddel om samen met het LZV de zorg te verbeteren.

2. Zorgbehoeften in kaart brengen van veteranen in het algemeen

Aangezien niet alle veteranen gebruik maken van het LZV, heeft de Minister de RZO gevraagd onderzoek te (laten) doen naar de zorgbehoeften van veteranen en advies te geven over hoe Defensie de zorg voor veteranen en hun thuisfront kan verbeteren. Daarom wordt onder regie van de RZO naast de CQIV ook een onderzoek uit in de gehele veteranenpopulatie om de behoefte aan zorg te verkennen bij veteranen die niet in zorg zijn bij het LZV. De leidende vraag voor de RZO is welke behoefte aan zorg er bestaat in de gehele veteranenpopulatie en met name bij veteranen die niet in zorg zijn bij het LZV. Dit onderzoek vormt een aanvulling op de CQIV metingen waarmee kan worden nagegaan of de inventarisatie van de ervaringen van de LZV- cliënten inderdaad het grootste deel van de ervaringen met de behandeling van uitzendinggerelateerde stoornissen dekt.

3. De RZO, de (M)GGZ en het wetenschappelijk onderzoek naar uitzendinggerelateerde stoornissen

De RZO heeft met betrekking tot wetenschappelijk onderzoek naar uitzendinggerelateerde stoornissen een agenderende taak, een adviserende taak en een toezichthoudende taak. In het onderstaande overzicht wordt duidelijk welke rol de RZO vervult bij de verschillende aspecten van het onderzoek dat binnen en buiten Defensie wordt uitgevoerd.

Beoordeling lopend wetenschappelijk onderzoek

De RZO beoordeelt het lopende wetenschappelijk onderzoek naar uitzendinggerelateerde stoornissen. Dat betreft in eerste instantie het wetenschappelijk onderzoek naar uitzendinggerelateerde klachten van de (M)GGZ.

Beoordeling voorstellen wetenschappelijk onderzoek, intern of extern

De RZO en de PACO zijn in het bijzonder uitgerust om voorstellen van wetenschappelijk onderzoek te beoordelen. De PACO heeft een beoordelingsstelsel ontwikkeld voor wetenschappelijk onderzoek, gebaseerd op het peer review systeem, en is daarmee in staat om elk onderzoeksvoorstel te beoordelen volgens de meest recente evidence based inzichten en kan bovendien de relevante experts uit het onderzoeksveld om advies vragen.

Bevorderen van de noodzakelijke wisselwerking tussen onderzoek en behandelpraktijk van uitzendinggerelateerde stoornissen

De RZO houdt toezicht op de manier waarop het LZV onderzoeksresultaten inzet voor de verbetering van de behandelpraktijk. In de evaluatie LZV 2013 zal dit aspect op de volgende twee punten beoordeeld worden: de manier waarop het LZV de resultaten van een CQIV meting gebruikt om de zorg te verbeteren en de wijze waarop het LZV de resultaten van wetenschappelijk onderzoek dat uitgevoerd wordt in de LZV populatie, gebruikt om de behandelpraktijk te verbeteren. Dit behandelonderzoek dat plaatsvindt op de LZV (eventueel VRS) populatie is specifiek voor uitzendinggerelateerde stoornissen. Er is sprake van wetenschappelijk onderzoek, maar ook van een combinatie van wetenschappelijk onderzoek en praktijkgebonden onderzoek. Enerzijds is er dus een fundamentele kennisvraag, maar de resultaten van het onderzoek zijn (deels) ook te vertalen naar aanbevelingen voor de behandelpraktijk. Dit type onderzoek wordt door de RZO zeer belangrijk gevonden

Samenwerking bevorderen door Expertmeetings op het gebied van uitzendinggerelateerde stoornissen

Het onderzoeksgebied van uitzendinggerelateerde stoornissen is complex. Daarom organiseert de RZO expertmeetings over uitzendinggerelateerde stoornissen met als doel om te komen tot aanscherping van onderzoeksvragen, tot meer convergentie in het bestaande onderzoek naar psychische stoornissen na uitzending en tot meer samenwerking en een multidisciplinaire aanpak te komen. Naast convergentie en samenwerking, stimuleert de RZO ook dat onderzoek leidt tot het verbeteren van de zorg voor veteranen met uitzendinggerelateerde stoornissen en geeft prioriteit aan praktijkgebonden onderzoek. Zo zal de jaarlijkse Expertmeeting Uitzendinggerelateerde Problematiek 2013 behandelonderzoek als thema hebben en wordt er die dag de mogelijkheid verkend om een gezamenlijke vraagstelling op dat gebied te formuleren.

Verkenning samenwerking op het gebied van PTSS met andere geüniformeerde beroepen

Er zijn parallellen tussen psychische stoornissen die ontstaan na uitzending en psychische stoornissen naar aanleiding van incidenten bij geüniformeerde beroepen in het algemeen. Om meer inzicht te krijgen in de complexe problematiek van uitzendinggerelateerde stoornissen, acht de RZO het van belang om samenwerkingsverbanden te verkennen met onderzoek naar PTSS bij de andere geüniformeerde beroepen.

Inbedding van de RZO in de afstemming van onderzoeken in de Onderzoeksagenda

Uit het voorgaande overzicht blijkt dat de RZO al op verschillende manieren betrokken is bij onderzoek dat deel uit zal maken van de Onderzoeksagenda. Om deze taken naar behoren te kunnen uitvoeren, is het noodzakelijk om de RZO een adviesrol te geven in de prioritering en toetsing van al het wetenschappelijk onderzoek opgenomen in de Onderzoeksagenda.

Prioritering en toetsing van wetenschappelijk onderzoek naar uitzendinggerelateerde stoornissen

De RZO is van mening dat de prioritering en toetsing van het wetenschappelijk onderzoek als volgt dient te worden ingericht.

1. Prioriteiten wetenschappelijk onderzoek naar uitzendinggerelateerde stoornissen voor de Onderzoeksagenda

Het wetenschappelijk onderzoek naar uitzendinggerelateerde stoornissen dient zich te richten op de volgende onderzoeksvragen:

1. Welke risico factoren voor uitzendinggerelateerde stoornissen zijn er en hoe kan de kennis hierover leiden tot preventie?
2. Hoe kunnen uitzendinggerelateerde stoornissen zo vroeg mogelijk worden opgespoord met als doel ze zo snel mogelijk te behandelen?
3. Wat is de optimale behandeling van uitzendinggerelateerde stoornissen en welke factoren bepalen de uitkomst? Hoe kunnen we komen tot meer tailor-made behandeling?

Deze drie vraagstellingen dienen richting te geven aan het honoreren van onderzoeksvorstellen naar uitzendinggerelateerde stoornissen, maar de RZO behoudt de mogelijkheid om voor een bepaalde periode onderzoek naar een specifieke vraag te prioriteren. Ook is de RZO van mening dat er naast deze drie onderzoeksvragen altijd ruimte moet blijven voor nieuwe ideeën en inzichten.

Voorwaarden om tot goed wetenschappelijk onderzoek terzake te komen

De RZO acht de volgende voorwaarden van belang om tot goed wetenschappelijk onderzoek naar uitzendinggerelateerde stoornissen te komen:

1. Beperk de top-down sturing tot de keuze van de voornoemde drie thema's en laat het onderzoek zich verder bottom-up door competitie ontwikkelen.
2. Om de competitie te bevorderen dient er zo breed mogelijk bekendheid gegeven te worden aan de beschikbaarheid van gelden voor wetenschappelijk onderzoek naar uitzendinggerelateerde stoornissen.
3. Honoreer alleen goed onderzoek, zoals blijkt uit publicaties uitstekende internationale tijdschriften, citatie scores onderzoekers, H-factor, etc.

2. Procedure toetsing wetenschappelijke onderzoeken voor de Onderzoeksagenda

Het is cruciaal dat de RZO in de toetsing van wetenschappelijk onderzoek wordt betrokken omdat Defensie niet is ingericht om wetenschappelijk onderzoek te toetsen volgens het peer review systeem. De PACO heeft een methode ontwikkeld om de kwaliteit van wetenschappelijk onderzoeksvorstellen te beoordelen volgens dit peer review systeem en hanteert daarbij de principes van goed onderzoek zoals in het voorgaande punt beschreven. Ook kan de PACO op elke relevant terrein externe adviseurs raadplegen.

Belegging van de Onderzoeksagenda binnen Defensie

De Onderzoeksagenda wordt belegd bij de Afdeling Trendanalyse, Onderzoek en Statistiek (TOS) P&O-domein van de Divisie Personeel & Organisatie Defensie. Deze afdeling heeft verder als hoofdtaken onder andere: het opstellen van het Defensieonderzoekprogramma, is de poortwachter voor praktisch sociaalwetenschappelijk onderzoek en is verantwoordelijk voor het geven van dwingende adviezen m.b.t. het (laten) uitvoeren van onderzoek. TOS is daarmee verantwoordelijk voor het tijdig betrekken van de RZO bij de Onderzoeksagenda en het verwerken van de adviezen van de RZO.

ADVIES

Om de gevraagde bijdrage te kunnen leveren aan de inrichting van de Onderzoeksagenda adviseert de RZO de Minister van Defensie zich op korte termijn uit te spreken over:

- het geschetste kader van de Onderzoeksagenda en de hierboven gespecificeerde taken en verantwoordelijkheden van de RZO en (zijn adviescommissie) PACO daarin*
- de voorwaarden om te komen tot goed wetenschappelijk onderzoek naar uitzendinggerelateerde stoornissen*
- de door de RZO geschetste prioritering met betrekking tot wetenschappelijk onderzoek naar uitzendinggerelateerde stoornissen*
- de inbedding (en daarmee de borging) van de adviesprocessen van de RZO en de PACO in de Defensieorganisatie*

0-0-0-0-0-0-0-